

Cicerowedstrijd 2023-2024 – ronde 1

Fin. 3.7-9: Cicero en Cato bespreken de opvoeding van de jonge Lucullus

In 45 v. Chr. schreef Cicero een vijfdelig werk met filosofische dialogen: 'De finibus bonorum et malorum'. In boek drie, waaruit dit fragment komt, gaat het over de stoïcijnse filosofie. Cicero en Cato ontmoeten elkaar in Tusculum, in de villa-bibliotheek van hun (overleden)vriend Lucullus en ze praten er over de opvoeding van de jonge Lucullus, de 12-jarige zoon van Lucullus.

- 1 In Tusculano cum essem vellemque e bibliothecā pueri Luculli quibusdam libris uti, veni in eius
2 villam ut eos ipse, ut solebam, depromerem. Quo cum venissem, M. Catonem, quem ibi esse
3 nescieram, vidi in bibliothecā sedentem, multis circumfusum Stoicorum libris. Erat enim, ut
4 scis, in eo aviditas legendi, nec satiari poterat. (...)
- 5 “Heri,” inquam, “ludis commissis ex urbe profectus veni ad vesperum. Causa autem
6 fuit huc veniendi ut quosdam hinc libros promerem. Et quidem, Cato, hanc totam copiam iam
7 Lucullo nostro notam esse oportebit; nam his libris eum malo quam reliquo ornatu villae
8 delectari. Est enim mihi magnae curae (quamquam hoc quidem proprium tuum munus est) ut
9 ita erudiatur ut et patri et Caepioni nostro et tibi tam propinquo respondeat. Laboro autem
10 non sine causā; nam et avi eius memoriā moveor (...) et Lucullus mihi versatur ante oculos, vir
11 cum omnibus excellens, tum mecum et amicitia et omni voluntate sententiāque coniunctus.”
- 12 “Praeclare,” inquit, “facis cum et eorum memoriam tenes quorum uterque tibi testamento
13 liberos suos commendavit, et puerum diligis. Quod autem meum munus dicis non equidem
14 recuso, sed te adiungo socium. Addo etiam illud, multa iam mihi dare signa puerum et pudoris
15 et ingeni; sed aetatem vides.” “Video equidem,” inquam; “sed tamen iam infici debet iis
16 artibus quas si dum est tener combiberit, ad maiora veniet paratior.”

31^E OLYMPIADE LATIJN EN GRIEKS

INGERICHT DOOR DE VZW CERTAMINACOMITÉ

WWW.CERTAMINA.BE

Teksthulp

- 1 **Tusculanum**, -i, onz.: landgoed/villa in Tusculum. Veel vooraanstaande Romeinen bezaten er een villa, o.a. Lucullus en ook Cicero zelf.
- 2 **(de)promere**, -o: tevoorschijn halen, ontlenen
- 3 **nescieram** = nesciveram
circumfundere, -o, -fudi, -fusus: 'omgeven, omringen (met)'
Stoicus, -i, m.: 'stoïcijn, stoïcijns filosoof'
- 4 **aviditas**, aviditatis, vr., + gen.: een (hevig) verlangen naar
leg-e-nd-i = gerundium/verbaalsubstantief. Dat is een infinitief in de genitief; letterlijk: 'van het ...'
satiare, -o: verzadigen, bevredigen
(...): hier is een stukje tekst weggelaten. Cato stond bekend om zijn leeshonger en concentratie. Hij had Cicero helemaal niet verwacht en vraagt hem of hij toevallig in de buurt was, misschien in zijn buitenverblijf in Tusculum.
- 5 **committere**, -o, -misi, -misum 'organiseren, starten'
- 6 **veni-e-nd-i** = gerundium/verbaalsubstantief. Dat is een infinitief in de genitief; letterlijk: 'van het ...'
(de)promere, -o: tevoorschijn halen, ontlenen
- 7 **Lucullus noster**: 'onze Lucullus', nl. het twaalfjarige zoontje
malo: is dit een werkwoord of een adjectief?
- 8 **delectari**, -or + abl.: blij zijn met, plezier vinden in
est mihi + dat.: het is voor mij (tot) ...; zoek een vlotte weergave.
munus, -eris, onz.: zoek een betekenis die past in de context.
- 9 **erudire**, erudio: opleiden, onderrichten
Caepio, -onis: Caepio, (overleden) halfbroer van Cato en schoonbroer van Lucullus
tibi tam propinquo: Cato was familie van Lucullus.
respondere, -eo + dat.: 'overeenkomen met, gelijk zijn aan, evenaren'
laborare, -o: zoek een betekenis die past in de context.
- 10 **avus**, -i, m.: mogelijk wordt er 'avunculus'-'oom' bedoeld, omdat de verwijzing op Caepio slaat.
Lucullus: hier gaat het weer over Lucullus senior.
- 11 **cum ... tum ...**: niet alleen ... maar ook ...
- 12 **praeclare**, bw: heel helder, heel goed, voortreffelijk
- 14 **socium**: welke functie?
- 15 **ingeni** = ingenii
inficere, -io: 'onderwijzen in'
- 16 **quas si dum est tener combiberit**: lees: *et si eas (artes) combiberit, dum est tener*
tener, -a, -um: jeugdig, nog jong
combibere, -o: opdrinken, in zich opnemen